

Dit jaar zijn op 19, 20 en 21 april voor de dertiende keer de Augsburger Baumpflegetage gehouden. Gerard Bodewes en Harold Schoenmakers bezochten gedurende deze drie dagen vele seminars en de vakbeurs. Zij doen verslag van hun ervaringen.

Augsburger Baumpflegetage

Gerard Bodewes

De bezoekersaantallen van de Baumpflegetage lopen nog steeds op. Zo waren er 570 bezoekers uit voornamelijk Duitsland, maar ook door de omringende landen wordt dit seminar met vakbeurs steeds meer bezocht. Het bezoek uit Nederland was beperkt, waarschijnlijk omdat het seminar van Mattheck in dezelfde dagen viel. Ook is de reisafstand van circa 800 km een drempel. Het beursgedeelte bestond dit jaar uit zeventig exposanten met achter de koffiecorner de klimafdeling met diverse leveranciers van klimlijnen en toebehoren.

Dinsdag en woensdag waren er parallel seminars op het gebied van boomverzorging en klimmen.

thema's

dinsdag	Baumsicherheit und Baumkontrolle Seilklettertechnik und Praktischer Vorführungen
woensdag	Grünflächenmanagement, Tiefbau und Bäume Seilklettertechnik und Praktischer Vorführungen
donderdag	Baumpflege und Arbeitssicherheit

Uit een selectie van de vele lezingen volgt hier een beknopte samenvatting.

De eerste dag werd door een verzekeringsbedrijf een uiteenzetting van hun dagelijkse werkwijze gegeven, met alle problemen en complicaties waar zij tegen aan lopen. In de middag gaf Helge Breloer, een juriste, een lezing over de gevolgen van het niet verwijderen van probleembomen. In de daarop volgende presentatie werd de dagelijkse praktijk van de stad Dresden uiteengezet. Door onder andere Dr. Dujesiefken is een interessante lezing gegeven over de verschillende boomsoorten met de bijbehorende boomveiligheidsproblemen. De laatste lezing maakte melding van een nieuw probleem, acute takbreuk bij Platanen, naar alle waarschijnlijkheid veroorzaakt door een zwakteparasiet. Harold Schoenmakers gaat hier in zijn bijdrage gedetailleerder op in.

De tweede dag omvatte lezingen met ontwerp-technische informatie, hier waren dan ook meer Tuin & Landschapsarchitecten aanwezig. De ochtend werd begonnen met een lezing over de

vermindering van de beschikbare ruimte voor groen in het stedelijk gebied. In de daarop volgende lezingen werd dieper ingegaan op de waarde en het belang van de groene longen in de stad, maar ook het spanningsveld dat gecreëerd wordt tussen bomen en de technische infrastructuur (kabels/leidingen/parkeerplaatsen). Een Zweeds onderzoeksteam gaf vervolgens een lezing over de ingroei van wortels in leidingen en het gebruik van antiwortelmateriaal. Helaas bleken de onderzoekers niet met moderne leidingen gewerkt te hebben en met open weefsels om wortels tegen te houden. Na de lezing volgde er nog al wat discussie. De daarop volgende lezing kwam met moderne boortechnieken en behandelingen om de wortels te beschermen.

De derde dag begon met een boeiende diaprojectie over bomen in moeilijke situaties en hoe de bomen zich hierop aanpassen. De volgende lezing gaf een beeld van aanpassingen en problemen bij ingrijpend snoeien. Mark Bridge gaf een presentatie waarin de communicatie als belangrijk onderdeel naar voren kwam. Het werken met hoogwerkers kwam daarna. De laatste lezing die ochtend was de presentatie van een nieuw probleem: de linde-mineermot en de Aziatische loofhoutbokkever.

Gerard Bodewes

gerard@poelbosbouw.nl

Overzicht van de Poster expositie

fotos: Gerard Bodewes

Persoonlijk verslag van twee congresgangers

Harold Schoenmakers

Zo, na een rustige reis per trein ben ik op een zeer regenrijke maandagavond aangekomen in Augsburg. Genoeglijk achteroverleunend in een taxi ga ik op weg naar het hotel en zie de regen plenzen. Ik schrijf me in, gooi mijn bagage (één tasje en een fototoestel) in de kast en loop naar buiten voor het goede der aarde: Wein, Wurst und Gesang!

Dinsdagochtend aan de ontbijttafel start ik een aardig spelletje, namelijk: 'Wie van de ontbijters gaat naar het congres?' Soms heb ik gelijk, soms niet, maar ik win altijd van mezelf. Door de plensbuien ga ik met de stadsbus naar de Congresshalle. Gedegen georganiseerd krijg ik een dikke envelop met boekwerk en deelnemerslijst, wat consumptiebonnen en een Baumzeitung. Genoeg geleuterd. Werken geblazen!

Het eerste onderwerp betreft onderwijs! Binnen het Duitse systeem schijnt er nogal wat te gaan veranderen. Het verhaal is echter vooral theoretisch, evenals het tweede: de centen! Een bijzonder kundige mevrouw vertelt over hoeveel euro's per inwoner in Augsburg uitgegeven mag/kan worden en hoeveel daar voor gedaan moet worden. De eerste Aha-erlebnis is gescoord! Waar kennen we dat verhaal van? De eerste consumptiebon wordt voor koffie ingeruild. Wie tref ik daar aan in de loop? Gerard Bodewes. Samen met Lars ook vertrokken. Na een korte optelsom blijkt dat Nederland met vier personen, Jelte Buddingh', Lars Rodrigues, Gerard Bodewes en ik, vertegenwoordigd is. En dat er een tiental taalgenoten (Nederlanders en Belgen) in Karlsruhe bij het seminar van Mattheck zitten.

De Duitse confrère van Bas Visser houdt ook een lezing. Daaruit blijkt dat de soep ook niet meer zo heet gegeten wordt als opgediend. Continue controleren is a. niet mogelijk en b. niet noodzakelijk! Eigenlijk is er geen groot onderscheid met ons buurland. Echter een paar opvallende zaken:

1. Straatbomen moeten vakkundig onderhouden worden.
 2. Jonge, gezonde bomen mogen niet gevaarlijk zijn.
- Verder wordt op dezelfde zaken gelet en geregistreerd als bij ons.

Na een aardig bord met wat kleverige noedels duiken we de middag in. Lars zit zich de pleuris te 'breien' en zegt dat hij touwtjes aan het terugsteken is. Iedereen kijkt gepassioneerd en vol

ver-/bewondering naar zijn vingertjes bij het terugsteken in een 6 mm lijntje. Zelfs 'hallo' kon er even niet van af.

In het middagprogramma komt een interessant nieuwtje naar voren. Graag jullie aandacht voor Massaria-ziekte in platanen. Rolf Keer en Dirk Dujesiefken hebben zich hierover gebogen.

Wat is het geval? Bij gezonde platanen breekt zonder aankondiging en aanwijzing een zware tak uit! Van het breukvlak is de bovenste helft vlak, alsof het ingezaagd is. Onder het midden is het een normaal breukpatroon. Rara wat is dat?

Na mycologisch onderzoek blijkt dat dit patroon en breuk door een combinatie van schimmels wordt veroorzaakt. Die combinatie heet *Splanchnonema platani*, oftewel Massaria. Als je heel goed kijkt kun je wat aanwijzingen krijgen, namelijk een vervlakkende tak en een donkerder verkleurende bast aan de takaanzet. Zowaar geen makkelijk opgave om te constateren bij een plataan met ruim twintig meter kroondoorsnede die vol in het blad staat. Mij be kroop meteen de vraag of deze ziekte ook bij ons al actief is. Vorig jaar hebben we een aantal keren gehoord van spontane takbreuk bij platanen.

Onder het genoegen van een inmiddels bitter geworden koffie prof. Rolf Kehr maar eens aangeschoten. De beste man was inmiddels platgevraagd, maar *Die Niederlanden sind immer interessant!* Ja, het was goed mogelijk dat het bij ons ook Massaria betrof. Nee, de stelling dat de breuk veroorzaakt werd door te snelle groei door aanplant op te rijke grond (bij ons een bekende veronderstelling/wetenswaardigheid) leek hem uiterst discutabel. En ja, hij is geïnteresseerd in iedere melding.

Bij deze dus een oproep: een ieder die spontane (zware) takbreuk bij platanen tegenkomt, melden bij Harold Schoenmakers! Neem een paar foto's en mail ze naar mij. Neem meteen een paar kleine monsters van het breukvlak. Ik zend ze door aan Rolf Kehr. Of blijkt onze stelling (breuk door te snelle groei op te rijke grond) ook de waarheid te kunnen zijn?

Nog even langs de poster-expositie gewandeld. Daar blijkt dat Duitsland aangevallen wordt! De Aziatische loofhoutbokkever (*Anoplophora glabripennis*) vermoordt hele percelen bos en met name beuk. Het beestje lijkt zich te ontwikkelen tot vijand numero uno. Reden genoeg voor ongerustheid. Gelukkig voor ons blijkt dit insect zich slechts met een actieradius van 1 tot 1,5 km te verspreiden en alleen binnen het bos. Dan ligt Beieren nog ver

weg. De mededeling dat het beestje Duitsland via Bonsai's is binnen gekomen, nam echter in één klap mijn geruste gevoel weg. Een andere poster die mijn aandacht trok ging over de resistograaf en de intrede van schimmels. Levert altijd weer een leuke en dankbare discussie. Aangezien in de wetenschap nog steeds het credo geldt dat alles mogelijk is tot het tegendeel door onderzoek bewezen is, werd hier de volgende hypothese naar voren gebracht: 'Door het inbrengen van etherische oliën in boorgaten van de resistograaf wordt de ontwikkeling van zwammen voorkomen'. Statistisch blijkt er geen verschil te zijn tussen de behandelde en onbehandelde boorgaten. Op naar de volgende.

Thomas Jung was er ook. Hij had weer iets 'leuks'. Namelijk *Phytophthora* (daar is hij alweer) bij elzen. Dit schijnt (wederom in Beieren) een probleem te zijn en te worden. Hele opstanden gaan kapot aan wortelrot. Op mijn vraag of deze aantasting alleen tot Beieren beperkt blijft, antwoordde hij gelaten dat de ziekte oprukt naar het noorden (naar ons dus) en dat de verspreiding vooral door verplantingen vanaf kwekerijen plaatsvindt. Tsja. Ook hier weer een oproep. Eenieder die *Phytophthora*-verschijnselen bij elzen waarneemt: meld ze bij mij.

Na een gezellige avond en een zeer regenachtige stadswandeling naar het hotel, viel ik vermoeid in slaap.

Op naar woensdag, de tweede dag.

Een zeer geleerde heer vertelde ons om half negen dat de bevolking steeds ouder wordt en dat het aandeel boven de 65 stijgt van 25 naar 35%. In de maatschappij verschuift de werkzaamheid van de industriële naar de dienstverlenende sector. Hierdoor ontstaat een psychische verandering in het werk en daarmee de mens! Dit deed mij denken een lezing van dr. Agnes van den Berg voor de Koninklijke Nederlandse Bosbouwkundige Vereniging, waarin zij psyche en beleving aan elkaar koppelde. Ook zeer interessant.

De stelling van Heiner Baumgarten was dat er een crisis komt in de stadsplanning en daarmee een verandering in kostenstructuur en beheer. Binnen 25 jaar, voorspelde hij, wordt een herstel van groen en ecologisch belangrijke zaken en verhoging van budgetten als normaal ervaren. Tsja, erg veel hebben we daar nu niet aan, maar voor de toekomst met al die Treeworkers en Tree Technicians is dat toch hoopvol!

Na wederom een aantal koppen koffie en ditmaal goulashsoep, komt het middagdeel eraan. Hier had ik me veel van voorgesteld, maar dat werd een fikse tegenvaller. Onderwerpen als 'stadsbomen in het spanningsveld van evolutie en technische infrastructuur' doet meer vermoeden dan: 'een solitaire beuk vangt 1 ton fijne stof per jaar af' en 'het enige wat telt voor de boom is een goede standplaats'. Door het graven van 30 proefsleuven was ontdekt dat er geen wortels groeien onder het asfalt in Osnabrück. Chapeau. Het woord doodoener is te weinig omvattend.

Dan een onderwerp waar onze KPB al in 2002 mega veel aandacht aan besteedde (20 jaar KPB, Keukenhof), namelijk 'Bomen en leidingen'. Een professor was uit Zweden overgevlogen om ons te vertellen dat er nog geen Europese overeenstemming is omtrent de dichting van rioolbuizen en dat door verzakkingen dichtingen opengaan. Dan groeien, eureka, wortels het riool in. Het werd tijd voor een paar koppen koffie.

Hierna kwam het derde en laatste onderwerp van die middag aan de orde: gezonde bomen en leidingen. Na deze lezing waren Gerard en ik het er over eens: de Nederlandse boomverzorgers

zijn (mede dankzij de KPB) verder op weg dan onze oosterburen. Het geleid onderboren of de aanleg van kabelgoten werd ontvangen als het allernieuwste. Maar goed, zo heeft ieder land zijn specialiteit. Zo schijnen de Duitsers veel meer te weten van kroonverankeringen. Die avond was het een feestavond. En weer regen: de het pijpenstelen op weg naar het hotel.

Op donderdag half negen was het zover. Roloff betrad het podium. Ondanks de beperkte opkomst ging hij geanimeerd van start. Zijn lezing over aanpassingsfenomen en optimalisering van bomen was een fraaie aaneenschakeling van beelden en verhalen. Echt vernieuwend was het onderzoek aan de stabiliteit van gekandelaberde bomen.

Men heeft lindes en platanen onderzocht. De groepen waren te verdelen in nooit gekandelaberde, 50 jaar en 90 jaar geleden gekandelaberde. Uit onderzoeken met resistograaf en picus bleek dat 24% van de nooit gekandelaberde bomen een stabiliteitsprobleem (stambreuk; methode Mattheck) heeft. Bij de bomen die 50 jaar geleden zijn gekandelaberde is dit 43% en bij de laatste groep (90 jaar geleden, oude laanbeplantingen op landgoed) bleek dit 50%. De gekandelaberde bomen hebben op alle vlakken een significant hoger risico op het uitbreken van takken door rot en slechte takaanzetten. Volgens mij kunnen we hier spreken van een wetenschappelijk onderzoek dat de praktijk bevestigt.

Als een van de laatste sprekers kwamen Cornelius Baudisch en Wolfgang Gross op het podium. Zij vertelden over de ontwikkeling van Tree Technician. Natuurlijk kwam ons aller voorganger Rogier van Dijk veelvuldig in beeld. Zij vertelden dat in Nederland (jawel, we zijn genoemd) al een examen is geweest en dat dat uitstekend was verlopen. De opleiding van boomverzorgers en boomonderzoek zit in de lift.

Er kwamen wat kritische geluiden uit de zaal (die weer aardig vol zat en lag). Zo stelde een (oudere) boomverzorgers uit Muhlheim dat 'die jonge Buben' allemachtig mooi en snel kunnen klimmen en veel weten van alle touwtjes, maar dat hun kennis over boombiologie te wensen over laat. Tsja, wat breng je daar tegen in behalve dan dat juist ook daarvoor de opleiding en het examen als Treeworker zeer geschikt is. En dat daardoor de algehele en algemene kennis fors toeneemt. En, de steek onder water, hoe hebben we het zelf geleerd? Na wat besmuikt gelach vroeg een ander of het niveau van Tree Technician niet naar beneden gehaald werd door de inbreng van landen als Letland. Dat zou hebben gekund, zie het verhaal van de riolerings in Zweden. Echter, door de grote betrokkenheid van zeer bekwame landen (Nederland werd wederom genoemd) ligt de standaard juist hoger dan in eerste instantie gedacht en vermoed werd.

Met deze opmerking in het achterhoofd verliet ik trots de Congresshalle en badend in een sprankelende zon stapte ik in de trein naar Dieren. Sceptisch over het gebodene, maar tegelijkertijd met een tevreden gevoel. Veel onderwerpen waren de revue gepasseerd, een aantal open deuren waren ingetrapt, maar ook zijn er tijdens deze dagen een groot aantal feiten en wetenswaardigheden goed belicht. En een aantal wetenswaardigheden heb ik (en jullie?) ook weer geleerd.

Harold Schoenmakers
anders@boomtechnisch-advies.nl